

NEDRE EIKER KOMMUNE

Økonomiseksjonen

Saksbehandler: Liv Bermingrud Østberg

Direkte tlf.: 32 23 26 05

Dato: 30.08.2018

L.nr. 28439/2018 - Arkiv: 2018/924 - 150

Notat

Fakta om kommunesammenslåing og økonomisk stilling i Nedre Eiker pr. august 2018

Fakta og kunnskapsgrunnlag i sak om kommunesammenslåing og økonomisk stilling Nedre Eiker kommune

Mjøndalen 27. august 2018

Prosess

	Hendelse	Kunnskap	Handling
7. juni 2016	Folkeavstemming Ja eller nei til sammenslåing med Drammen og Svelvik	30,4 % valgdeltagelse 55,1 % nei 44,2 % ja	Sak lagt frem for behandling i formannskap og kommunestyre.
15. juni 2016	<i>Behandling i formannskapets sak 55/16 og kommunestyret sak 59/16</i> <i>Fra saksfremlegget: Kommunen bygge opp et disposisjonsfond for å kunne takle eventuelle svingninger i driften utenfor kommunens egen kontroll. Anbefalt størrelse på en kommunes disposisjonsfond er 5 % av driftsinntektene eller ca 45 millioner kroner. Dette innebærer et driftsoverskudd på nærmere 100 millioner kroner (52 + 45) før kommunen kan begynne å planlegge og sette av penger til nødvendige investeringer. Kommunen har de senere år ingen egenfinansiering av investeringene, noe som ikke er bærekraftig i det lange løp. I tillegg har avdragene på gjeld vært på et minimumsnivå. Begge disse faktorer har ført til en kraftig gjeldsvekst. Før kommunen kan realisere nye investeringsprosjekter, må egenkapital spares opp. For et nytt sykehjem vil det bety 100 – 200 millioner kroner i egenfinansiering.</i>	Laila Hvål (A) forslag ble vedtatt med 7 stemmer for og 4 stemmer imot i formannskapet og 27 for og 14 stemmer mot i kommunestyret. Nedre Eiker forsetter som egen kommune. Rådmannen bes om å utrede kommunens inntekspotensial for å møte de fremtidige behov og utfordringer, slik de fremkommer av denne saken, i forbindelse med budsjett og økonomiplan 2017-2020. Forslag fra Tor Tveter (H) Tor Tveter (H) fremmet følgende forslag: Nedre Eiker går inn og fullfører framforhandlet avtale om sammenslåing.	15. juni 2016 i sak 59/16 vedtok kommunestyret at Nedre Eiker fortsetter som egen kommune.
5. oktober 2016	Statsbudsjett 2017	Frie inntekter 2017: Anslag nominell vekst kjent: 1,9 %, mens snitt Buskerud 2,8 % og landssnitt 2,7 %.	Anslag fra statsbudsjettet lagt inn og budsjett saldert for saksfremlegg.
4. november 2016	Budsjett 2017 blir lagt ut for politisk behandling	Rådmannens salderte budsjett forslag innbar: Eiendomsskatt: 35 mill. kr i 2018 og 2019, og 52,5 mill. kr i 2020. Dekning av tidligere års	Tydeliggjør i innledningen at alternativet til eiendomsskatt selv uten nytt sykehjem for å komme ut av ROBEK er nedskalering av driften

	Hendelse	Kunnskap	Handling
		merforbuk på 52 mill. kr. med 8,7 mill. kr i 2017. Ikke nytt sykehjem 2017-2020.	og oppbygging av egenkapital fra driftsoverskudd.
16. november 2016	Budsjettbehandling i hovedutvalgene	Ingen ny kunnskap	Vedtak sendes videre til formannskapet for behandling.
16. november 2016	Formannskapet ber rådmannen om å få sak om kommunereform tilbake som en kort sak	Politisk plattform ny kommune og statsbudsjett 2017. Ikke flertall for å innføre eiendomsskatt	Vedtatt mot 1 stemme (Frp).
17. november 2016	Inntektsutjevning for oktober kunngjøres	KS melder om fortsatt god skattevekst. Inntektsutjevningen bli 341.000 kroner.	Tekst og tall legges inn månedsrapport for september som fremlegges til info til politisk nivå.
23. november 2016	Budsjettbehandling i formannskapet	Formannskapets innstilling til kommunestyret	FS innstilling legges ut på offentlig ettersyn.
4. desember 2016	Skatt for november kommer inn på kommunens bankkonto.	Periodisert budsjett 2016 for skatt viser en merinntekt på 15, 3 millioner kroner. Allerede nå er merinntekten 9,4 millioner kroner over årsbudsjett selv uten skatten for desember.	Tall og tekst legges inn i månedsrapport for november 2016. Det presiseres her at inntekstutjevningene i januar og februar kan gi trekk og derved mindre totale frie inntekter.
14. desember 2016	Inntektsutjevning for november kunngjøres	Netto inntektsutjevning blir 11 millioner kroner.	Venter på siste inntektsutjevning hvor vi av erfaring vet at mye kan skje.
14. desember 2016	Sak om kommunesammenslåing kommer fra formannskapet til kommunestyret	Frie inntekter 2016: Ikke kjent Frie inntekter 2017: Anslag nominell vekst kjent: 1,9 %, mens snitt Buskerud 2,8 % og landssnitt 2,7 %	14. desember 2016 i sak 102/16 vedtok kommunestyret at Nedre Eiker skal jobbe for storkommune fra 1. januar 2020.
14. desember 2016	Månedsrapport for november legges fram	Økt skattevekst	Tas til orientering
14. desember 2016	Budsjettbehandling i kommunestyret	Noen små endringer i budsjettet. Frie inntekter endres ikke ut fra anslag i statsbudsjettet.	Sendes over til Fylkesmannen for godkjenning senere i desember.
4. januar 2017	Skatt for desember kommer inn på kommunens bankkonto	Årsbudsjettet viser en merinntekt på 13,7 millioner kroner.	Konklusjon på skatteinntekten 2016 er klar og vi venter på den nest siste inntektsutjevningen midt i januar 2017
18. januar 2017	Siste Inntektsutjevning for 2016 kunngjøres	Sum frie inntekter viser en merinntekt på 25,3 millioner kroner.	Det jobbes mot avslutning av regnskap 2016 med frist 15. februar 2017.

	Hendelse	Kunnskap	Handling
31. januar 2017	Fylkesmannen godkjenner budsjett 2017 inkl. låneopptak 198,3 mill. kroner.	Fylkesmannen påpeker at plan for nedbetaling av akkumulert underskudd må følges, ha balanse i driften før den kan påta seg nye forpliktelser, samt opparbeide seg buffere.	Tett oppfølging med månedsrapporter til politisk nivå.
15. februar 2017	Regnskap 2016 leveres revisjonen	Regnskapsmessig mindreforbruk (overskudd) på 43,9 millioner kroner Da er 15 millioner kroner av akkumulert underskudd dekket inn og det gjenstår 37 millioner kroner i akkumulert underskudd. Det er altså 6 millioner mindre enn resultatet.	Økonomisjef går igjennom resultatet for formannskapet og redegjør for detaljer og svarer på spørsmål i kommunestyresalen.
3. mai 2017	Møte i kontrollutvalget	Magnus Weggesrud hadde et innspill til kontrollutvalget om å se på prosessen rundt kommunereformen. Mente at det var ønskelig å få frem fakta. Innspillet settes opp som egen sak til neste møte i kontrollutvalget.	
14. juni 2017	Regnskap og årsrapport 2016 behandles i kommunestyret	Hele overskuddet avsettes til disposisjonsfond.	Regnskapsfører avsetning til disp. fond ihht. vedtaket i kommunestyret.
14. juni 2017	Kontrollutvalget fatter følgende vedtak under sak 36/17: <i>Kontrollutvalget ber revisjonen undersøke om rådmannen til kommunestyrets møte 14.12.16 burde ha hatt kunnskap om at kommunen for året 2016 kom til å få et driftsresultat slik det ble.</i>		I rådmannens kvarter, sak 35/17, redegjorde rådmannen for status kommunereform og svarte på spørsmål fra kontrollutvalget.
6. september 2017	Kontrollutvalget fatter følgende vedtak under sak 42/17: <i>Kontrollutvalget ber revisjonen undersøke om rådmannen til kommunestyrets møte hadde kunnskap om at kommunen for året 2016 kom til å få et resultat slik det ble.</i>		
29. september 2017	Rapport fra Buskerud kommunerevisjon	Rapporten er på 10 sider. Utdrag fra oppsummering:	Administrasjonen tar til etterretning de punkter

	Hendelse	Kunnskap	Handling
	foreligger. Sak 48/17 i kontrollutvalget	<i>Så langt vi kan se, hadde ikke rådmannenden 14. september 2016 opplysninger om driftsresultatet for 2016 utover det som ble rapportert i månedsrapporten for november. Bortsett fra innsparingen på pensjonsmidler til KLP på ca. 11 mill. kroner, har vi gjennom denne analysen ikke funnet at rådmannen den 14. desember 2016 var kjent med overvurderinger av driftsutgifter eller undervurdering av driftsinntekter i årsbudsjettet utover det kommunestyret fikk opplyst,</i>	som kan forbedres i 2018. Dette gjelder særlig budsjettendringer for KLP utbytte.
11. oktober 2017	Kontrollutvalget behandler rapporten i sak 48/17	Kontrollutvalget tar rapporten til orientering da det ikke synes å være grunnlag for å gå videre med saken. Vedtaket var enstemmig.	Protokollen oversendes kommunestyret til neste møte slik det er vanlig.
12. oktober 2017	Statsbudsjett 2018 legges frem	Frie inntekter 2018: Anslag nominell vekst kjent: 2,7 %, mens snitt Buskerud 2,5 % og landssnitt 2,6 %	Anslag fra statsbudsjettet lagt inn og budsjett saldert for saksfremlegg.
15. november 2017	Protokoll fra kontrollutvalget møte 11. oktober legges frem for kommunestyret	Kommunestyret fattet følgende enstemmig vedtak: <i>Rapporten fra Buskerud kommunerevisjon IKS i sak 48/17 tas opp til behandling i neste kommunestyremøte.</i>	Rapporten settes opp på sakskartet med behandling i kommunestyret 13. desember 2017. Dette blir vedtatt i kommunestyret 15. november sak 108717.
13. desember 2017	Sak 108/17 i kommunestyret: Rapport fra Buskerud kommune revisjon IKS om mindreforbruk i driftsregnskapet 2016	Vedtaket i kommunestyret: <i>Rapporten fra Buskerud kommunerevisjon om mindreforbruk i regnskap 2016 tas til orientering.</i> Vedtaket ble gjort med 32 for og 9 stemmer mot.	Tas til etterretning av administrasjonen.
13. desember 2017	Budsjett vedtas av kommunestyret	Det vedtas å dekke inn 22 millioner (hentes fra disp. fond) av akkumulert underskudd i 2018 og resten 9,645 millioner kroner i 2019.	Sendes over til Fylkesmannen for godkjenning senere i desember.
15. februar 2018	Resultat regnskap 2017 er kjent	Nytt stort og uventet overskudd med samme	Sak om disponering av overskudd skives med

	Hendelse	Kunnskap	Handling
		årsaker som i 2016. Kommunen har dekket hele det akkumulerte underskuddet og har i tillegg ca. 65 millioner kroner på disposisjonsfond.	behandling i juni 2018.

Midler mottatt i forbindelse med vedtak om kommunesammenslåing
2017: 6,585 mill. (Regionsentertilskudd og overgangsordning)
2018: 7.936 mill. (regionsentertilskudd og overgangsordning)

Økonomi – prinsipper for bærekraftig kommuneøkonomi

Prinsipp	Anbefalt	Oppnådd 2017	Bud. 2018	ØP 2019	ØP 2020	ØP 2021
Nettodriftsresultat i prosent av brutto driftsutgifter	1,75 % Ca. 28 mill. kr	4,1 % 70,3 mill. kr	0,28 % 4,45 mill. kr	0,06 % 0,95 mill. kr	0,71 % 11,5 mill. kr.	0,04 % 0,7 mill. kr
Disposisjonsfond i prosent av driftsinntekter	5 % Ca. 80 mil. Kroner.	3,75 % 60 mill. kr.	Evt. beløpene over	Evt. beløpene over	Evt. beløpene over	Evt. beløpene over
Egenfinansiering av investeringer	30 % Investering: snitt pr år 2018-21 400 mill. kr. Egenfinansiering: 120 mill. kr	Ingenting bortsett mva kompensasjonen Investering: 198 mill. kr. Egenfinansiering burde vært: 60 mill. kroner	Ingenting bortsett mva kompensasjonen Investering: 172 mill. kr. Egenfinansiering burde vært: 52 mill. kroner	Ingenting bortsett mva kompensasjonen Investering: 178 mill. kr. Egenfinansiering burde vært: 53 mill. kroner	Ingenting bortsett mva kompensasjonen Investering: 409 mill. kr. Egenfinansiering burde vært: 123 mill. kroner	Ingenting bortsett mva kompensasjonen Investering: 810 mill. kr. Egenfinansiering burde vært: 243 mill. kroner
Avdrag på lån	Lik avskrivninger	Avdrag: Avskr. 70,1 mkr. Avdrag: 48,5 mr. Diff: 21,6 mill. kr.				

Brutto driftsutgifter er satt til 1,6 milliarder kroner for alle beregninger alle årene. Det rimelig å anta at disse vil øke med årene pga. reduksjon i kroneverdien (inflasjon), men ikke så mye at det påvirker utregningene i betydelig grad slik tallene foreligger.

Egenfinansiering av investeringer baserer seg på økonomiplan vedtatt i desember 2017. For årene 2018 -2021 mangler det altså nesten en halv milliard kroner til egenfinansiering av investeringer.

Avdrag på lån har vært holdt på et minimumsnivå i mange år Nedre Eiker.

Ny kommunelov vedtatt

Den 11. juni 2018 vedtok Stortinget ny kommunelov. Et viktig mål med den nye kommuneloven har vært å styrke det kommunale selvstyret. Det skjer blant annet gjennom formålsbestemmelsen, en uttrykkelig lovfesting av det kommunale selvstyret og gjennom lovfestede prinsipper for forholdet mellom nasjonale myndigheter og det kommunales selvstyret. Samtidig som det lokale selvstyret styrkes stilles det også nye krav til kommunene med hensyn til økonomiforvaltning, internkontroll og eierskapsmeldinger med videre. Loven er ikke trådt i kraft ennå og tidspunktet for ikrafttredelse er ikke endelig fastsatt. Departementet har imidlertid lagt opp til at enkelte deler av loven skal tre i kraft allerede fra 1. juli 2019. Forskrifter til den nye loven er under utarbeidelse i departementet.

Slik den nye kommuneloven er utformet settes det andre regler og strengere krav for størrelsen på avdrag på gjeld. Bakgrunnen er at kommunens gjeld har økt de senere årene fordi avdragene har vært lave. Beregninger vi har gjort for avdragene for Nedre Eiker kommune viser at kommunen må regne med å betale ca. 20 millioner kroner mer i avdrag enn tidligere. De 20 millioner kronene må tas fra driftsbudsjettet og følgelig blir det tilsvarende mindre penger til tjenestene. Avdragsutgiftene vil imidlertid bli øke ytterligere med de investeringene som er satt opp i økonomiplanen uten egenfinansiering. Nedre Eiker har ikke spesielt høy lånegjeld pr. innbygger, men har svært dårlig evne til å betjene

gjelden med sine lave frie inntekter og ingen avkastning på langsiktige finansiell aktiva som f.eks. kraft og byggutleie.

ROBEK

Det er Kommunaldepartementet/Fylkesmannen som melder en kommune inn eller ut av registeret på grunnlag av regnskapene fra kommunen.

Grunnlaget for utmelding er budsjettvedtaket og plan for dekning av akkumulert underskudd. Nedre Eiker kommunestyre har opprettholdt opprinnelig plan for inndekning der siste avsetning opprinnelig skulle skje i 2019. Dette innebærer utmelding våren 2020. I sak i juni 2018 om regnskap 2017, besluttet kommunestyret å dekke inn rest av akkumulert underskudd. I budsjett for 2019 vil dette synliggjøres slik at utmelding kan skje våren 2019.

Krav til budsjettvedtak

Hjemmel

Kommuneloven § 46

1. *Årsbudsjettet er en bindende plan for kommunens eller fylkeskommunens midler og anvendelsen av disse i budsjettåret. I bevilgninger til formål kan det likevel gjøres fradrag for tilhørende inntekter. Kravet om budsjett hjemmel på utbetalingstidspunktet gjelder ikke for utbetalinger som kommunen eller fylkeskommunen er rettslig forpliktet til å foreta.*
2. *Årsbudsjettet skal omfatte hele kommunens eller fylkeskommunens virksomhet.*
3. *Årsbudsjettet skal være realistisk. Det skal fastsettes på grunnlag av de inntekter og utgifter som kommunen eller fylkeskommunen kan forvente i budsjettåret.*
4. *Årsbudsjettet skal være stilt opp på en oversiktlig måte. Kommunestyrets eller fylkestingets prioriteringer, samt de målsettinger og premisser som årsbudsjettet bygger på, skal komme tydelig fram.*
5. *Årsbudsjettet skal være inndelt i en driftsdel og en investeringsdel.*
6. ***Det skal budsjetteres med et driftsresultat som minst er tilstrekkelig til å dekke renter, avdrag og nødvendige avsetninger***
7. *I årsbudsjettet kan det avsettes midler til bruk i senere budsjettår*
8. *Departementet kan gi nærmere regler om årsbudsjettet og innstilling til årsbudsjettet. I disse reglene kan det stilles krav om oversikter over inntekter og utgifter for kommunens eller fylkeskommunens samlede virksomhet*

Kommuneloven § 60. Statlig kontroll og godkjenning av økonomiske forpliktelser.

1. *Vedtak om opptak av lån eller vedtak om langsiktig avtale om leie av bygninger, anlegg og varige driftsmidler som kan påføre kommunen eller fylkeskommunen utgifter ut over de fire neste budsjettår, er ikke gyldig før det er godkjent av departementet, dersom:*
  - a. *kommunestyret eller fylkestinget har vedtatt å fastsette et årsbudsjett uten at alle utgifter er dekket inn på budsjettet,*
  - b. *kommunestyret eller fylkestinget har vedtatt å fastsette en økonomiplan uten at alle utgifter er dekket inn på økonomiplanen,*
  - c. *kommunestyret eller fylkestinget etter § 48 nr. 4 har vedtatt at et regnskapsmessig underskudd skal fordeles ut over det påfølgende budsjettår etter at regnskapet er framlagt*
  - d. *kommunen eller fylkeskommunen ikke følger vedtatt plan for dekning av underskudd, eller*
  - e. *departementet har fattet vedtak etter inndelingslova § 16 a.*
2. *Dersom et av vilkårene i første ledd bokstav a-d er oppfylt, skal departementet føre kontroll med lovligheten av kommunestyrets eller fylkestingets budsjettvedtak.*
3. *Departementet skal opprette et register over alle kommuner og fylkeskommuner som er underlagt godkjenning. Enhver har rett til å gjøre seg kjent med det som er registrert i registeret, og få utskrift av dette*

Investeringsbehov

Formål	Beskrivelse	Anslag investering 2019-2022
Skole	Mjøndalen ¹	360–410 mill. kr.
Skole	Veiavangen ²	260 mill. kr.
Skole	Krokstad (paviljong og arbeidsrom for lærere)	10 mill. kr.
Barnehage	Langeløkka	60 mill. kr.
Barnehage	Åsen	40 mill. kr.
Skole og barnehage	Arealutvidelse og universell utforming	5 mill. kr.
Helseknutepunkt / nytt sykehjem	Krokstad (ekskl. tilskudd Husbanken)	600-750 mill. kr.
Omsorgsboliger	Haglund og Langrand (rehab)	7 mill. kr.
Omsorgsboliger	Mikkelsveien (inkl. tilskudd fra Husbanken)	40 mill. kr.
Alle formålsbygg	Vedlikeholds-etterslep formålsbygg ³	160 mill. kr.
Vei		20 mill. kr.
Flomsikring	Egenandel og egne arbeider	40 mill. kr.
VA	Vann og avløp ⁴ nye og rehab.	550 mill. kr.
Annet	Strategiske eiendomskjøp ⁵	50 mill. kr.

Denne listen er ikke uttømmende og kostnadene er overslag baserte på ulike kunnskapsgrunnlag. Det vil bli utarbeidet et mer detaljert investeringsbudsjett til budsjett 2019 med økonomiplan 2020 – 2022.

1. Formannskapet har vedtatt at det ikke ønskes skoler på over 500 elever. Det er derfor ikke valgt løsning for nødvendig kapasitetsutvidelse i sentrum. Tallene i tabellen representerer en grovkalkyle over kostnad ved å øke skolekapasiteten til det maksimale av hva tomte tillater.
2. Dette er et tidlig overslag og er inkl. flerbrukshall.
3. For alle typer formålsbygg vil kapasiteten måtte økes i takt med økningen i antall innbyggere. Dersom man ikke har et verdibevarende etterslep, vil det stadig være behov for rehabiliteringsprosjekter. Dette gjelder for både bygninger og utearealer. Dette innebærer både erstatte dagens og tilfredsstillende dagens krav. Det må erverves grunn til utbygginger av bygg og annen infrastruktur. I tillegg kommer det en rekke mindre investeringer i arealutvidelse og miljørettethelsevern.
4. Investeringskostnaden vil variere veldig avhengig av om man tar med behov for nytt renseanlegg eller ikke. 65 millioner kroner er det samme som vedtatt økonomiplan.
5. Posten muliggjør til en viss grad anskaffelse av strategiske viktige eiendommer, for eksempel areal inntil skoler, barnehager eller andre steder der kommunen i nær fremtid kan få behov for mer areal, samt innløsning av festetomter og grunnerverv som er nødvendig for å bygge infrastruktur, f.eks. ny hovedatkomst til Åsen.